

ليکونکی: دانیل لاریسن (Daniel Larison).
منبع او خپريدو نيټه: ريسپونسيبل ستايت گرفت (2022-09-02).
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل».

**حيرانونکی داچي: له افغانستانه دآمریکا له وتلو
يوکال وروسته بياهم دآمریکا اعتبار لاس نه
خوړلي پاتي دي**

**Amazing: US 'credibility' intact a year
after Afghanistan withdrawal**

هاکس] په سياست کې، که تاسو يو چا ته د هاک په توگه اشاره کوئ، نو ستاسو معنی دا ده چې دوی د يو څه ترلاسه کولو لپاره د زور او تاوتریخوالي په کارولو باور لري، نه دا چې د سوله ايزو يا ډيپلوماتيکو لارو څخه کار واخلي. د دی قلم پواسطه [باید له حقایقو سره مخ شي: د جگړې د پای ته رسولو پر وړاندې دا استدلالونه له تحلیلي پلوه بی بنسټه او د امریکا د گټو لپاره خطرناک دي.



ولسمشر **جوبايدن** په افغانستان کې د جگړې د پای ته رسولو په اړه څرگندونې کوي، سه شنبه، د اگست په 31، 2021، د سپيني ماڼۍ د کراس هال مخې ته (د سپيني ماڼۍ رسمي عکس د ادم شولتيز لخوا)

د معیاري **هوکیش** نظر له مخې، له ناکامي جگړې څخه وتل د کمزورتیا او د هوډ نشتوالي نښه کوي، چې په پایله کې یې متحدین د امریکا په ژمنو باور له لاسه ورکوي چې د دوی ساتنه کوي او مخالفین هڅوي چې په دې انگیرني کې یرغل وکړي چې متحده ایالات نه غواړي یا نه شي کولی. د دوی مخالفت کول. **هاکس** د اعتبار په اړه نیمه صوفیانه نظر لري چې هرچیرې وتل هرچیرې یرغل ته بلنه ورکوي، او بیا دوی هڅه کوي د وتلو پوره د هغه څه لامل شي چې وروسته په نړۍ کې په بل هر ځای کې پیښیږي .

په هغه کال کې چې د امریکا وروستي ځواکونه له افغانستانه ووتل، ریکارد په بنکاره ډول پښې چې بزدلان په هیڅ شی نه ډاریدل، او دا چې د **حوثیا نو** د اعتبار دلیل د ایډیا لوژیکي تصور پرته بل څه ندي. پالیسي جوړونکي باید دا په یاد ولري کله چې دوی د وینې تویولو اخطارونو ته پام وکړي چې جنگ ته د تللو یا په یوه کې د پاتې کیدو له لارې د اعتبار ساتلو اړتیا په اړه فکر کوي. د افغانستان پریښودل باید د نړیوالو یا یلو سره د متحده ایالاتو اعتبار ته یو وژونکي ضربه ورسوي. مگر نن ورځ، یو څوک د هغه منفي اغیزو لپاره بې گټې بنکارې چې دوی یې وړاندوینه کړي. د متحده ایالاتو ایتلافونه کمزوري ندي، او متحدین یې په حقیقت کې په متحده ایالاتو باندې ډیر تکیه کوي او د پخوا په پرتله د هغې په ژمنو ډیر باور لري. مخالفانو دومره عمل کړی لکه څنگه چې دوی د وتلو دمخه عمل کاوه، او د دوی په فعالیتونو کې هر ډول بدلونونه د دوی او د دوی سیمو لپاره د ځانگړو فکتورونو له مخې خورا معقول توضیح شوي .

د اعتبار **هاوکس** فشار راوړي چې په ټوله نړۍ کې مختلف پښې د متحده ایالاتو له یوې پالیسي سره په یوه بله سیمه کې چې له نورو سره تړاو نلري، سره وصل کړي، مگر دا غیر منطقي دی. په ساده ډول، هیڅ حکومت په خپله سیمه کې د پالیسي پریکړې په دې اساس نه کوي چې متحده ایالات د نړۍ په یوه بله برخه کې په یوه لږې جنگ کې څه کوي یا نه کوي. **هاکس** په دې غلطې تکیه کوي چې هرڅه چې د وتلو وروسته پیښیږي د هغې له امله پېښ شوي .

د دوی استدلال موږ ته اړتیا لري چې د نړۍ په اړه د امریکا متمرکز لید په پام کې ونیسو چېرې چې د نورو دولتونو کړنې د دې لخوا اداره کیږي چې ایا متحده ایالات د نړۍ په بشپړ ډول مختلف برخو کې نظامي شتون ساتي.

یو څوک اړتیا لري یوازې د جعلي دلیلونو په اړه فکر وکړي ترڅو پوه شي چې د دلیلونو څومره احمقانه دی. ایا په افغانستان کې د امریکا یې ځواکونو پاتې کېدل به یو یا بل ډول پر اوکراین د روسیې د یرغل مخه ونیسي؟ دا به څنگه ممکن کار کړی وي؟ د متحده ایالاتو د نظامي شتون ساتل د بدبختۍ پر وړاندې جادویی وارې ندي. د دې شتون بیرته اخیستل د نړیوال ناورین لامل نه کیږي. متحده ایالات باید د اعتبار د اندېښنو له امله د ورک شوي جنگ پریښودو څخه وپره ونلري، او دا باید د دې دلیل لپاره غیر ضروري جگړه غوره نکړي. که متحدین دولتونه د متحده ایالاتو د وتلو له لارې ناخوښه وو، دا د دوی په اړه د متحده ایالاتو په ژمنو باور کمزوری نه کړ. په داسې یو هیواد کې د شل کلنې جگړې پریښودل چېرې چې امریکا حیاتي گټې نه لري د تړون د متحدینو په استازیتوب د جگړې لپاره د واشنگټن لیوالتیا هیڅ اغیزه نلري. لکه څنگه چې په سوریه کې د بمباری نه کولو انتخاب د متحده ایالاتو په متحدینو باندې د پام وړ منفي اغیزې نه درلودې، د دوولسيزو وروسته د ناکامي جگړې څخه د وتلو پریکړه د متحده ایالاتو امنیتي تضمینونو باندې د متحدینو باور کم نه کړ .

هاکس مجبور دي چې د "غیر فعالیت" یا وتلو اهمیت مبالغه کړي ځکه چې دوی نشي کولی د خپلې خوښې پالیسي لپاره ښه دلیل وړاندې کړي. د دوی خطرناکې ادعاوې د دوی له اړخه یو پټ اعتراف دی چې دا انگیزه پالیسي د متحده ایالاتو د لا خوندي کولو سره هیڅ تړاو نلري .

د ناورینونو وړاندوینې چې باید له لاسه ورکړل شوي اعتبار تعقیب کړي ریښتیا نه کیږي. که تاسو له افغانستان څخه د وتلو په وخت کې د اعتبار وړ هیلو ته غورځولئ، نو تاسو به تمه درلوده چې د متحده ایالاتو متحدین به ضعیف او مات شي ځکه چې د متحده ایالاتو امنیت پورې تړلو کسانو د

متحده ایالاتو په پریښودلو پیل وکړ .

د ملي امنیت پخواني سلاکار ایچ آر مک ماسټر ویلي چې امریکا به له خپلو متحدینو او شریکا نو سره زموږ د اعتبار په تړاو له سختو سیاسي پایلو سره مخ شي. د بهرنیو چارو پخواني وزیر **مایک پومپيو** اعلان وکړ چې "دا ما تي به یقینا د خپلو ملگرو او متحدینو سره د امریکا اعتبار ته زیان ورسوي." د AEI کوري شیک وویل ، "دا سخته ده چې د دې ناکامی له امله د متحده ایالاتو اعتبار ته زیان رسولو ته زیان وارول شي ،" مگر په کلکه یې دا کار وکړ. هغې یوه ځانگړې وړاندوینه هم وکړه چې "ناوړه وتل به د واشنگتن لپاره دا ستونزمن کړي چې په راتلونکي کې دا ډول ایتلافونه یوځای کړي" مگر د جگړې پای ته رسیدو په نیم کال کې متحده ایالاتو **د ناتیو** او نورو متحدینو څخه د ملاتړ لپاره یو قوي ایتلاف جوړ کړ. د اوکراین او د روسیې د یرغل مخالفت .

لکه څنګه چې دا معلومه شوه، هیڅ یو اټکل شوي خنډونه ندي پېښ شوي . متحد دولتونه په دې پوهیږي چې د متحده ایالاتو ژمنې په گډو گټو ولاړې دي ، او دوی پوهیږي چې دا ژمنې له افغانستان څخه د وتلو په پریکړه کې هیڅ ډول موافقت نه کوي. د جگړې پای ته رسیدو سره سم د نړۍ نورو برخو ته سرچینې او پاملرنه آزاده شوې، متحد دولتونه احتمال لري چې د یوې ناکامې جگړې لپاره د اوږدې مودې پای ته رسیدو هرکلی وکړي.

موږ باید په یاد ولرو چې د متحدینو تړون په ویننام کې د متحده ایالاتو د بنکیلتیا په پای کې راحت شوي ، او په عمل کې موږ نن ورځ ورته ډیر څه وینو. د اعتبار له لاسه ورکولو څخه لرې، **بین فریدمن** د دې اونی په پیل کې اشاره وکړه چې "متحده ایالات د خپلو متحدینو په منځ کې ډیر اعتبار لري." که متحده ایالات غواړي خپل متحدین د خپل امنیت لپاره لویه برخه په غاړه واخلي، باید دوی ته د دې په پرتله خورا لږ یاد وکړي.

د دې لپاره چې باور وکړو چې په یو ځای کې د ناکامې پالیسۍ پای ته رسیدل به په بل ځای کې د متحده ایالاتو اعتبار لپاره ویجاړونکي پایلي ولري، یو څوک باید فکر وکړي چې نړیوالې پېښې ټول یوله بل سره تړلي دي او یو بل پورې اړه لري. لکه څنګه چې **کریستوفر فیتویس** د قدرت په رنځپوهنه کې تشریح کړی، "ټول شواهد چې شتون لري په حقیقت کې مخالف لوري ته اشاره کوي، دا وړاندیز کوي چې نړیوالې پېښې عموماً خپلواک دي .

د قوي شواهدو سره سره چې نور هیوادونه د اعتبار په اړه قضاوت نه کوي لکه څنګه چې **هاک** فکر کوي دوی یې کوي ، د اعتبار دلیل وده کوي ځکه چې دا د تیریدونکي او نظامي پالیسیو د مدافینو لپاره یو مناسب بست دی. دا کومه تصادفې نه ده چې د اعتبار په اړه **هاکونه** یوازې هغه وخت چيغې وهي کله چې متحده ایالات د جگړې پای ته رسیدو په اړه فکر کوي یا کله چې دا غوره کوي چې پیل یا یوځای نشي. دا د تلپاتې جگړې د توجیه کولو لپاره چمتو شوی دلیل دی، پرته له دې چې دا دملي گټو څخه جلا وي، او داد انگریزي ناکامی دی کله چې دوی غواړي امریکا په داسې ځایونو کې نوي جنگ ته راولي چیرې چې د متحده ایالاتو گټې د نظامي اقدام تضمین نه کوي

لکه څنګه چې **Fettweis** مشاهده کوي، "ډیری وختونه، کله چې د عمل لپاره دلیلونه د اعتبار پر بنسټ وي، د اهمیت هیڅ شی په خطر کې نه وي ."

متحده ایالاتو هغه وخت په ناورین سره مخ شو کله چې یې د جگړې له لارې خپل اعتبار کم کړ . د اعتبار ساتلو لپاره د بې شمیره ژوندونو او بختونو وقف کول په طبیعي توګه ضایع دي. هر هغه جگړه چې اعتبار یې یو له اصلي دلیلونو څخه وي د جگړې ارزښت نلري. هرڅومره چې هاک د یو څه کولو لپاره د دلیل په توګه په اعتبار ټینګار کوي ، ډیر احتمال دا دی چې پالیسي جوړونکي باید د هغه څه برعکس ترسره کولو کې گړندي کړي چې هاک یې غواړي .

که چیرې د اعتبار وړ غلو د ناپاک جنگونو څخه د وتلو مخه ونیسي، د متحده ایالاتو سرتیري به د ډیرو کلونو په پرتله په ویننام، عراق او افغانستان کې مړه شوي وای لکه څنګه چې د اعتبار په اړه د

بحث لنڊيز ڪله ناكله ٻنڪاري، د اعتبار بي حايه اخیستلو پایلی جدي دي او د متحده ایالتو اردو او هیواد ریښتینی لگڻونه تحمیليوي.

دمقالی دلیکونکی یه برخه کی څو کرښي:

ڊینیل لاریسن په TAC کی نور پوری مدیر دی، چیری چی هغه یو سولو بلاگ هم ساتي. هغه د نیویارک تایمز کتاب بیاکتنه، دالاس مارننگ نیوز، د نری سیاست بیاکتنه، پولیټیکو مجله، ارتودوکس ژوند، فرنټ پورچ جمهوریت، د امریکا صحنه، او ڪلتور 11 کی خپور شوی، او د اونی لپاره کالم لیکونکی و. هغه د شیکاگو پوهنتون څخه په تاریخ کی پی ایچ ډی لری، او په لنکاسټر، PA کی اوسیروی. هغه تعقیب کری

----- **په سلامونو «14-09-2022»**